

การถอดองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบ
ในพื้นที่ตำบล ไร่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร

1. เรื่อง การบริหารจัดการองค์กร
2. เจ้าของความรู้ ชื่อ นายบุญทอง ทรายชู
อายุ ๕๕ ปี อาชีพ เกษตรกร โทรศัพท์ ๐๘๔-๗๑๔๙๖๕๙
วันที่บันทึกความรู้ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓
๓. ความเป็นมา

ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนาเรียง เริ่มก่อตั้งปี ๒๕๔๘ มีสมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน ๔๐ ราย พื้นที่ ๕๐๘ ไร่ และสมาชิกผู้ผลิตข้าว ๒๔๐ ราย พื้นที่ ๓,๐๖๔ ไร่ สมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในอดีตพื้นที่การเกษตรของสมาชิกมีการจัดการการผลิตแบบพืชผลอดภัย โดยมีการใช้ปุ๋ยเคมีในแปลงนา ซึ่งทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูง และส่งผลต่อสภาพดินเสื่อมโทรมลง นอกจากนี้ในเรื่องของการตลาดซึ่งยังมีขอบเขตการตลาดที่ไม่กว้างนักทางกลุ่มจึงได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการรณรงค์และการรวมตัวของสมาชิกส่วนใหญ่ให้ผลิตเมล็ดพันธุ์แบบเกษตรอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตและฟื้นฟูทรัพยากรดินรวมถึงการจัดการด้านการตลาดที่จะครอบคลุมพื้นที่ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลดีต่อสมาชิกและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

๔. องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและงานที่ภาคภูมิใจ

องค์ความรู้ที่กลุ่มมีคือ เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่สมาชิกและบุคคลภายนอก สมาชิกในกลุ่มได้เข้าร่วมอบรมนำความรู้มาพัฒนาปรับปรุงตนเอง ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าและเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด ส่งเสริมสมาชิกให้ทำนาหยอดเพื่อลดต้นทุน การทำปุ๋ยหมักใช้ในกลุ่ม โลกปลอดซังข้าว ปลูกพืชบำรุงดิน และเน้นเรื่องการตัดพันธุ์ เพื่อควบคุมมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งมีการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนเพื่อรองรับในด้านการตลาดของกลุ่ม

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

ศูนย์ข้าวชุมชนเน้นหนักด้านการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดโดยเน้นเป้าหมาย ๕ ด้านดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑) ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์จากเดิมที่เคยใช้ ๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงเป็น ๙ กิโลกรัม/ไร่
- ๒) เลิกใช้ปุ๋ยเคมี โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยคอกแทน ลดลง ๓๐๐ บาท/ไร่
- ๓) เลิกใช้สารเคมีทุกชนิด มาใช้สารชีวภัณฑ์แทน ลด ๔๐๐ บาท/ไร่
- ๔) ลดค่าปลูก จากเดิม ๖๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๔๕๐ บาท/ไร่
- ๕) ลดค่าเก็บเกี่ยว จากเดิม ๖๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๔๕๐ บาท/ไร่

๒. เพิ่มผลผลิต

- ๑) โลกปลอดซังข้าว ๑,๑๔๐ ไร่ / ๑๕๐ ราย
- ๒) ปลูกพืชบำรุงดิน ๑,๑๔๐ ไร่ / ๑๕๐ ราย
- ๓) ใช้ปุ๋ยคอก ๖๐,๐๐๐ กิโลกรัม / ๑๒๐ ราย
- ๔) ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๑๔,๔๐๐ ลิตร / ๗๒ ราย
- ๕) ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ๕๐๐ กิโลกรัม / ๔๘ ราย

๓. เพิ่มคุณภาพผลผลิต

- ๑) อบรมสมาชิกตามโรงเรียนเกษตรกรจำนวน ๓ ครั้ง/ปี เกษตรกร ๕๐ ราย
- ๒) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการผลิตจำนวน ๒ ครั้ง เกษตรกร ๓๐ ราย
- ๓) ตรวจรับรองแปลงจำนวน ๓๕ ราย พื้นที่ ๓๕๐ ไร่

๔. การตลาด

- ๑) ทำ MOU กับผู้ประกอบการ/โรงสี
- ๒) กลุ่มรับซื้อเมล็ดพันธุ์และข้าวเปลือกจากสมาชิก
- ๓) ขายตรงกับหน่วยงาน/องค์กรและเครือข่าย
- ๔) จำหน่ายทางช่องทางโซเชียล (Line/Facebook)
- ๕) แปรรูปผลิตพันธุ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

๕. บริหารจัดการ

- ๑) วางแผนการผลิตและการตลาด
- ๒) รวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต
- ๓) มีการจัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับรับซื้อข้าวเปลือกของสมาชิก
- ๔) สร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ (ขายผลิตภัณฑ์,สินค้าแปรรูป)
- ๕) บริหารกลุ่มโดยใช้หลักและระเบียบของกลุ่ม

๖. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๗. ๑) แนวทางการบริหารจัดการ ด้านคนควรมีการบริหารงานบริหารกลุ่มประกอบไปด้วยคณะทำงานของกลุ่มอาชีพ สมาชิกกลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการได้คัดเลือกจาก สมาชิกและมีผู้นำกลุ่มการบริหารงานกลุ่มเป็นการกำหนดหน้าที่โดยยึดความชำนาญเฉพาะอย่างเฉพาะบุคคล ในการจัดการ สมาชิกกลุ่มจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรม
๘. ๒) การบริหารจัดการด้านการเงิน เป็นการจัดตั้งงบประมาณ เช่น การรวมเงินจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการแก้ปัญหาสมาชิกที่เดือดร้อนในรูปการบริการเงินกู้เงินที่สมาชิกร่วมกันเรียกว่า เงินค่าหุ้น เพื่อนำ มาใช้จ่ายในแต่ละงานของกลุ่มอาชีพเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้ได้เงิน รายได้ ผลกำไร มาใช้ จ่ายเป็นทุนหมุนเวียนตามที่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้
๙. ๓) การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ วัสดุหรือทรัพยากรควร เลือกซื้อหาในท้องถิ่นราคาต่ำแต่มีคุณภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ของกลุ่มอาชีพควรต้องมีการบำรุงรักษาดูแลให้สามารถใช้งานได้ในระยะเวลายาวนาน
๑๐. ๔) การบริหารจัดการ มี ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นการจัดการภายในกลุ่ม หมายถึงการสร้างรูปแบบ หรือโครงสร้างตามแบบแผนอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและเกิดอำนาจในการปฏิบัติงาน วางระบบการทำงาน ตามบทบาทของกลุ่มมีการกำหนดภารกิจย่อยของกลุ่มกำหนดกรอบความรู้ความสามารถความถนัดของสมาชิกกลุ่ม การจัดการกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ ส่วนที่สอง คือการบริหารการผลิตส่งเสริมการผลิต ผลผลิต ผลิตภัณฑ์โดยหาแหล่งสถานที่จำหน่ายในชุมชนและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

๗. แนวคิดในการทำงาน

๑) แนวทางการบริหารจัดการ ด้านคนควรมีการบริหารงานบริหารกลุ่มประกอบไปด้วยคณะทำงานของ กลุ่มอาชีพ สมาชิกกลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มคณะกรรมการได้ คัดเลือกจาก สมาชิกและมีผู้นำกลุ่มการบริหารงานกลุ่มเป็นการกำหนดหน้าที่โดยยึดความชำนาญเฉพาะอย่าง เฉพาะบุคคล ในการจัดการ สมาชิกกลุ่มจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรม

๒) การบริหารจัดการด้านการเงิน เป็นการจัดตั้งงบประมาณ เช่น การรวมเงินจาก สมาชิก เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการแก้ปัญหาสมาชิกที่เดือดร้อนในรูปการบริการเงินกู้เงินที่สมาชิกร่วมกัน เรียกว่า เงินค้ำหุ้น เพื่อนำ มาใช้จ่ายในแต่ละงานของกลุ่มอาชีพเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้ได้เงิน รายได้ ผลกำไร มาใช้ จ่ายเป็นทุนหมุนเวียนตามที่ได้ดำ เนินการตามแผนที่วางไว้

๓) การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ วัสดุหรือทรัพยากรควร เลือกซื้อหาในท้องถิ่นราคาต่ำ แต่มีคุณภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ของกลุ่มอาชีพควรต้องมีการบำรุงรักษาดูแลให้สามารถใช้งาน ได้ในระยะเวลา ที่ยาวนาน

๔) การบริหารจัดการ มี ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นการจัดการภายในกลุ่ม หมายถึงการสร้าง รูปแบบ หรือโครงสร้างตามแบบแผนอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและเกิดอำนาจในการปฏิบัติงาน วางระบบการทำงาน ตามบทบาทของกลุ่มมีการกำหนดภารกิจย่อยของกลุ่มกำหนดกรอบความรู้ ความสามารถความถนัดของสมาชิกกลุ่ม การจัดการกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือหลายๆ ฝ่ายแนวทางการบริหาร จัดการกลุ่มดำ เนินงานในรูปของคณะกรรมการ ส่วนที่สอง คือการบริหารการผลิตส่งเสริมการผลิต ผลผลิต ผลิตภัณฑ์โดยหาแหล่งสถานที่จำ หน่ายในชุมชนและบริเวณพื้นที่ ใกล้เคียง

๘. หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร

๑. การผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ดี ควรคำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อด้านสุขภาพของ ผู้บริโภคเป็นสำคัญ

๒. การสร้างรายได้ในอาชีพเกษตรกรจะต้องหาวิธีทำให้ครอบครัวมีรายได้เข้ามาได้ตลอดปี โดยการผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย นอกจากข้าวที่สามารถผลิตได้เพียงปีละครั้ง จะต้องผลิต พืชชนิดอื่นที่สามารถสร้างรายได้ให้เราได้ตลอดปี

๓. การผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรในปัจจุบันต้องมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย กลุ่มลูกค้าที่กว้างขวางมากขึ้น

๙. ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

๙.๑ ชื่อ นางสาวรา สุธเจริญคณา ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๙.๒ สำนักงานเกษตรอำเภอทรายมูล